

**Kliimaministri määruse „Keskkonnaministri 5. aprilli 2011. a määruse nr 22
„Keskkonnatasu deklaratsiooni vormid ja täitmise kord ning maavara kaevandamise
mahu aruandele esitatavad nõuded, aruande vorm ja esitamise
kord“ muutmine“ seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse keskkonnatasude seaduse (edaspidi *KeTS*) § 33³ lõike 3 ja maapõueseaduse § 77 lõike 2 alusel.

Keskkonnaministri 5. aprilli 2011. a määrust nr 22 „Keskkonnatasu deklaratsiooni vormid ja täitmise kord ning maavara kaevandamise mahu aruandele esitatavad nõuded, aruande vorm ja esitamise kord“ (edaspidi *määrus*) muudetakse, peamiselt lähtuvalt keskkonnatasude seaduse muudatuse jõustumisest 2024. aasta 1. juulil.

Võrreldes kehtiva määruse tekstiga ei tehta määruse sisus olulisi muudatusi, muudetakse määruse lisa 3 „Välisõhu saastetasu deklaratsioon“ ja lisas 6 „Tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu deklaratsioon“ veeru 2 pealkirja.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna nõunik Aivi Aolaid-Aas (Aivi.Aolaid-Aas@kliimaministeerium.ee, telefon 51973738). Õigusekspertiisi tegi õigussakonna nõunik Annemari Vene (Annemari.Vene@kliimaministeerium.ee).

Eelnõu ei ole seotud ühegi menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Eelnõukohase määrusega muudetakse määruse 2023. aasta 20. augustil jõustunud redaktsiooni (RT I, 17.08.2023, 6).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõukohane määrus koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahv 1 koosneb kahest punktist.

Punktiga 1 sätestatakse määruse lisa 3 (välisõhu saastetasu deklaratsioon) uues sõnastuses. Muudatused tulenevad keskkonnatasude seaduse muudatusest (RT I, 05.01.2024, 1 – jõustub 01.07.2024).

Nimetatud muudatusega täiendati KeTSi § 19 lõiget 4 - süsinikdioksiidi (CO₂) välisõhku väljutamise eest maksab saastetasu edaspidi soojusettevõtja **kaugkütteseaduse tähenduses** vastavalt soojuse tootmisel välisõhku heidetud CO₂ kogusele. Lähtuvalt sellest täiendatakse deklaratsioonil vormil lahtrit „Soojuse tootja“ tekstiga „kaugkütteseaduse tähenduses“.

KeTSi § 19 lõike 4¹ kohaselt ei nõuta alates 2024. aasta 1. juulist saastetasu süsinikdioksiidi (CO₂) väljutamise eest soojusettevõtjatelt, kelle käitis kuulub vastava tegevuse ulatuses Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi. Lähtuvalt sellest, lisatakse välisõhu saastetasu deklaratsioonile lahter „**Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kohustuslane**“ valikvariantidega „JAH“ ja „EI“ ning lahter „**Soojuse tootmisel tekkinud**“.

CO₂ heitkoguse osakaal, mille ulatuses käitis kuulub vastava tegevuse osas Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise kauplemissüsteemi, %“.
Lahtrit saab täita vastavalt arvudega 0-100 kuue kümnendkoha (0,000001) täpsusega. Sellest lähtuvalt lisatakse deklaratsioonile ka vastav märkus (uue numeratsiooniga 8. märkus).

Tabelis 3 asendatakse veeru „aruandeperioodis lubatud“ pealkiri tekstiga „Aruandeaastas lubatud“. Muudatus tehakse selguse huvides, et oleks üheselt arusaadav millist perioodi silmas peetakse. Keskkonnalubades, mis käsitlevad saasteainete väljutamist välisõhku, on määratud aastased lubatud heitkogused. Saasteaine üle loa välisõhku väljutamise heitkoguse ja saastetasu arvutamise aluseks on loal olev aruandeaastas lubatud saasteaine heitkogus.

Välisõhu saastetasu deklaratsiooni vormi juures olev märkus - *Lenduvate orgaaniliste ühendite (LOÜ) keskkonnatasu arvutatakse tabelis 3 vaid summaarse LOÜ-de heitkoguse eest (NMVOC), kui deklaratsioon esitatakse keskkonnavalitsuse alusel, mis on antud keskkonnaministri 27. detsembri 2016. a määruse nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamiskiirid“ alates 2019. aasta 9. märtsist kehtiva redaktsiooni alusel* - ei ole lähtuvalt eelnevalt nimetatud KeTSi muudatusest enam aktuaalne ja kustutatakse. LOÜ-de koguste arvutamise ja maksustamise aluseid muudeti eelnevalt nimetatud KeTSi muudatusega (KeTS § 19 lõike 1 punktid 5 ja 6, § 68⁸) ja need jõustuvad 2024. aasta 1. juulist.

Muudatused ei ole ulatuslikud, kuid selguse huvides on mõistlik kehtestada muudetav lisa tervikuna uuesti.

Punktiga 2 muudetakse määruse lisa 6 „Tuuleenergiast elektrienergia tootmise tasu deklaratsioon“ tabelis 2. veeru pealkirja „Tuuleelektrijaama nimivõimsus, MW“. Eelnevalt on nimivõimsuse mõõtühikus märgitud ekslikult MWh, kuid tegelikult on võimuse mõõtühikus MW. Muudatusel puudub mõju sihtrühmadele.

Paragrahv 2 sätestab, et § 1 punkti 1 kohaldatakse 2024. aasta 1. juulist, mil saab hakata esitama 2024. aasta III kvartali keskkonnatasude deklaratsioone, sh välisõhu saastetasu deklaratsiooni. Vastavad IT arendused on keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS tegemisel.

Kuna muudatus on seotud suuresti KeTS-i § 19 lõikega 4¹, siis peavad need jõustuma sellega samal ajal ehk 2024. aasta 1. juulil.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole puutumuses Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõju

Määruse sisu ei muutu oluliselt. Määrus ei oma seega sotsiaalset mõju ega mõju elu- ega looduskeskkonnale. Samuti ei mõjuta määrus riigi julgeolekut ega välissuhteid.

Mõju majandusele

Sihtrühm: Välisõhu saastetasu deklaratsiooni esitajad (keskkonnaloa ja keskkonnaprojektsiooni omanikud), kes on soojatootjad kaugkütteseaduse tähenduses.

2023. andmetel oli Eestis 62 ettevõtet 174 käitisega, kes olid mingiski ulatuses soojatootjad kaugkütteseaduse tähenduses ja seega pidid tasuma välisõhku väljutatud CO₂ eest.

Nendel ettevõtetel on alates 2024. aasta 1. juulist KOTKASes välisõhu saastetasu deklaratsioonil lahter „Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kohustuslane“ seotud loa tabeli A1 väljaga „Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kohustuslane“ ja on deklaratsioonil eeltäidetud, kuid on muudetav.

Soojatootja poolt välisõhku väljutatud CO₂ saastetasu arvutamise loogika jääb kehtivaga samaks.

Kui välja „Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kohustuslane Soojuse tootja“ ei täideta, loetakse automaatselt valituks vastus „EI“.

Soojatootjatest kaugkütteseaduse mõistes 13 olid sellised ettevõtted (26 käitist), kellel on eelnevalt nimetatud lahtis „JAH“ ehk olid mingiski ulatuses soojatootjad kaugkütteseaduse tähenduses ja samal ajal ka 100% Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kohustuslased. KOTKASes ilmub „JAH“ korral lahtis „Soojuse tootmisel tekkinud CO₂ heitkoguse osakaal, mille ulatuses käitis kuulub vastava tegevuse osas Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise kauplemissüsteemi, %“ automaatselt 100. Need ettevõtted peavad jätkuvalt esitama välisõhu saastetasu deklaratsioonis aruandekvartalis välisõhku väljutatud CO₂ heitkoguse, aga alates 2024. aasta 1. juulist ei pea CO₂ eest saastetasu maksma.

2023. aasta andmetel oli üks soojatootja (Enefit Green AS Iru elektrijaam osas), kes oli osaliselt Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi kohustuslane ehk peab alates 2024.a III kvartalist iga kvartal täitma deklaratsioonil täiendavalt ka lahtri „Soojuse tootmisel tekkinud CO₂ heitkoguse osakaal, mille ulatuses käitis kuulub vastava tegevuse osas Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise kauplemissüsteemi, %“. Enefit Green AS esitab iga kvartal välisõhu saastetasu deklaratsiooni juurde ka põhjaliku arvutustabeli, mille kohaselt on neil lihtne seda osakaalu välja arvutada ja deklaratsioonil esitada.

Enefit Green AS peab tasuma saastetasu ainult selle CO₂ välisõhku väljutatud koguse eest, mille osas ta on soojuse tootja, kuid ei ole hõlmatud Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise kauplemissüsteemiga.

Seega nende muudatusega ei kaasne deklaratsiooni esitajale täiendavaid andmete sisestamisega kaasnevaid kulusi.

Muudatusega kaasnev mõju sihtgrupile ei ole eeltoodud arvestades oluline.

Mõju riigiasutuste korraldusele

Sihtrühm: Keskkonnaamet

Mõju Keskkonnaametile ei ole oluline, kuna deklaratsiooni esitamise korraldus ei muutu. Paberkandjal praktiliselt enam ei esitata välisõhu saastetasu deklaratsioone ja seega ei pea Keskkonnaamet neid KOTKASesse sisestama.

Välisõhu saastetasu deklaratsioonid esitatakse elektrooniliselt KOTKASE kaudu ja Keskkonnaameti töökoormus ei suurene. Arendused KOTKASes on ettevalmistamisel ja valmivad õigeaegselt.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevus, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega seoses on vaja muuta välisõhu saastetasu deklaratsiooni vormi (määruse lisa 3) Keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS ja esialgsete hinnangute kohaselt võtavad need arendused kokku koos testimisega arendajal aega ca 10 tundi. Arendustega kaasnev kulu kantakse KOTKASE arenduskuludest koos teiste KOTKASE arendustega, mis on vaja teha seoses eelnevalt nimetatud KeTSi muudatustega.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 1 lõige 1 jõustub 2024. aasta 1. juulil, kuna muudatused on seotud suuresti KeTS-i § 19 lõikega 4¹, ning peab jõustuma sellega samal ajal (2024. aasta 1. juulil).

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määrus saadetakse ministeeriumidele kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ja Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingule, Enefit Green AS-le, AS-le Utilitas Tallinn, AS-le Utilitas Eesti ning Gren Tartu AS-le arvamuse avaldamiseks e-posti teel.